

Előfizetési árak
helyben, vagy postán külvire:
Égész évre . . . 10 frt — kr.
Félévre . . . 5 — —
Negyedévre . . . 2 — 50 —
Egy hóra . . . 1 — —
Egyes szám 4 kr.
A lap szellemi részeit illető minden közlemény a szerkesztőségbe (Nagy-uj-utca 1702. sz.) barmennyire küldendő.
Előfizethető helyben:
Teleki K. Lajos könyvkereskedésében, Szalay Gyula kiadó lakásában (Kis-csapó-utca 362. sz.) és a szerkesztőségben.

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGTELNSÉGI PÁRT KOZLÖNYE.

MEGJELEN NAPONKINT PÉNTEK ÉS VASARNAP KIVÉTELEVEL

Hirdetési díj:

Négy hasábos petit sorát 5 kr. Nagyobb terjedelmű s többszöri hirdetések alku szerint jutányos áron vétetnek fel. Bélyeg-díj minden külön beutazástól 30 kr.

Hirdetést vagy reklámot magában foglaló újdonság sora 50 kr.

Nyitási közlemények minden petit sora 50 krajczár.

Hirdetések fölvetének Szalay Gyulánál és a szerkesztőségben.

Kéziratok nem adának vissza!

Három program-beszéd.

Debreczen, jan. 25.

A debreczeni függetlenségi és 48-as párt képviselő-jelöltjei: Thaly Kálmán, Kovács József és Dr. Bakonyi Samu tegnap d. e. tartották meg program-beszédeiket a »Margit-fürdő« disztermében. A Thaly Kálmán beszéde egyuttal beszámoló beszéd is volt, mert az idő rövidsége nem engedte meg, hogy külön beszámolót s külön program-beszédet tartson. Mind a három beszéd rendkívüli benyomást tett s nagy lelkesedést keltett a hallgatóság soraiban.

A »Margit-fürdő« diszterme és melék helyiségei zsúfolásig megteltek választókkal, kik két óra hosszágú éber figyelemmel hallgatták jelöltjeik beszédét. A lelkesedés gyakran viharos éljenzést csalt ajkakra s mindenki meggyőződött róla, hogy jelöltjeink nemcsak elvű hazafiak, de egyuttal kiváló szónokok is.

A magvas beszédek s fényes szónoklatok méltatásába ezuttal térszűke miatt nem bocsátkozhatunk, de azt konstataljuk, hogy a hatás, melyet a beszédek elértek, teljes volt. A jelöltek lelkesedése s tiszta hazaszeretete elragadta a hallgatóságot is, mely ugy Thaly Kálmánt, mint ifjabb jelölt társait elhalmozta a szeretetnek és bizalomnak megható nyilvánulásaival.

A debreczeni függetlenségi és 48-as párt a legszebb napjai közé számíthatja a tegnapi. Az őszinte, magyar lelkesedésnek kitörése, mely önbizalmunkat s harci kedvünket fokozta, tette e napot emlékeztetessé. Az elhangzott lángoló szavak visszhangot keltettek mindnyájunk szívében s szíveinknek összedobbanása oly erőt kölcsönöz nekünk, mely mellett eltörpül a hatalomnak száználmas erőlködése!

Nem mondva csinált lelkesedés volt ez, hanem a szív legbensőbb rejtekeinek megnyilatkozása. Az őszinte hazaszeretet fényes ünnepe napja volt ez, melynek feledhetetlen behatása alatt, a remény zászlóját lobogtatva várjuk be január 28-ikát!

A döntő ütközet közel van, de ez a mi szívünket nem remegteti meg. Készen vagyunk! Zászlónk fennen lobog, szárnyait a remény szellője lengeti. A zászló körül lelkesült tábor áll, melynek lelkesedésénél csak hazaszeretete nagyobb. Ki tud ilyen táborral szembe-szállani?!

Föl küzdelemre, győzelemre, diadalra! Lobogóinkat, a szabadság zászlóit, babér fogja koszoruzni!

Gyorsírói följegyzések alapján itt közöljük az elmondott beszédeket:

Szöke János, a függetlenségi párt piaczcai elnöke, meleg szavakkal üdvözlö a szép számban megjelent választókat s kéri őket, hogy a debreczeni függetlenségi és 48-as párt képviselő-jelöltjeinek: Thaly Kálmán, Kovács József és Dr. Bakonyi Samu uraknak program-beszédeiket hallgassák meg. Nagyon jól tudjuk mindnyájan, hogy jelöltjeink a hazának, függetlenségnek és szabadságnak hű bajnokai (éljenzés) Legnehezebb a helyzetünk a III-ik kerületben s a magyar ember azt tartja, hogy a 3-ik dolog a legnehezebb. De nem halt ki még a hazaszeretet szívünkéből, megmutatjuk, hogy a küzdelmet e kerületben is bátran felvesszük. Ismételve kéri a választók figyelmét.

Thaly Kálmán beszéde.

Tisztelt választók, mélyen tisztelt elvtársak! (halljuk! halljuk!) Hamarabb mintsem gondoltuk volna, zárattott be az első 5 éves országgyűlés, mint mindnyájunk előtt tudva van ugyanis ősi jogaink szerint, különösen pedig az 1848-iki törvények által, mint a melyek nálunk korszakalkotó fontosságúak, az országgyűlés ezelőtt 3 évig ülésezett. Mikor a kor-

many az 5 éves ciklusokra való beosztás iránt javaslatot a képviselőház előtt megtette, mi a függetlenségi és 48-as párt tagjai ragaszkodtunk a régi rend fentartásához, hogy ezentul is 5 éves ciklus maradjon a választások 5 éves ciklusoként, mert a választások 5 évesre való megállapításával a választók jogainak megnyirbálását láttuk. A szabadelvű párt azonban, mely nevet most sajátos értelemben használnak, az 5 éves ciklus mellett foglalt állást és mi kisebbségben maradtunk. De a későbbi események nekünk adtak elégtételt, a mint ezt az országgyűlés korábbi berekesztése mutatja; mert az első 5 éves országgyűlésnél sem tudták az 5-ik évet betölteni.

Nem akarom bővebben fejtegetni e rendkívüli intézkedést, mert a kormányunk ezen eljárására a mult alkalommal már a tisztelt választók előtt ramutattam.

Multkor beszámoló alkalmával az országgyűlés nevezetesebb tárgyait fejtegettem, most csak a legközelebbi ülésszak jelentesebb eseményeit akarom felsorolni. Megemlékeztem akkor az örök-emlékű véderő-vitáról, a honossági vitáról és ezzel kapcsolatban Tisza Kálmán megérdemelt bukásáról, a regále-váltás törvényéről, a királyi táblák szétosztásáról, melyek közül egyet Debreczen számára is sikerült kiküzdeni. Ez, bátran mondhatjuk, a függetlenségi párt határozott küzdelme után sikerült, mert tudvalevőleg a kormány nem tervezett ide kir. táblát s csak a függetlenségi párt kezdeményező erőyes felszólalására és a Debreczen körül fekvő vármegyék hathatós támogatására sikerült ezt a célt elérni. Ezeket csak röviden érintem s átterek az első 5 éves országgyűlésnek a legutolsó ülésszakára.

Ezen ülésszak alatt az országközvéleményét leginkább foglalkoztatta a közigazgatási vita. Valóban ez a vita parlamentünk történetében elvülhetetlen betűkkel lesz feljegyezve. A függetlenségi párt mindenkitől elhagyatva küzdött a magyar önkormányzat védbástyáinak fentartása mellett és egyedül is képes volt győzni. Sikerült feltartóztatni a közig. javaslat törvényerőre vételét. A függetlenségi párt a szabad választás és önkormányzat híve; magáról e kérdésről nem szükséges hosszasan beszélnem, mivel itt művelt, újság-olvasó közönséggel van dolgunk s ez a kérdés ugy megvitattott, hogy önök, ugy hiszem, nagyon jól ismerik azon okokat, a melyek bennünket arra bírtak, hogy az alkotmány védbástyáinak fentartása mellett legutolsó erőfeszítésig küzdjünk. Ezen küzdelemre a függetlenségi párt mindig büszkén tekinthet vissza; de ne a magunk ítélete legyen irányadó, hivatkozunk más pártbeli emberekre. Volt egy nagy tehetségű tujga az elmúlt országgyűlésnek, ki nem tartozik ugyan a függetlenségi pártból, azonban fényes tehetségének mi is megadjuk azt az elismerést, melyet megérdemelt t. i. gr. Apponyi Albert, a ki a közigazgatási vita alkalmával, bár ellenfelünk volt, nagy figyelemmel hallgatta pártunk minden szónokát, a ki a kormánypartot gyakran ragadta ki válságos pillanatokban, midőn a kormány más szólni sem tudott: ez az ember mikor a vita lezajlott és mi célunkat elértük, ama híres jászberényi beszédeben őszintén megterőleg nyilatkozott, azt mondván, hogy ő helyeselte a kinevezési rendszert, de csak bizonyos biztosítékok mellett, melyek azonban nem adtak meg. Ez az ember azt is mondotta, hogy ő a függetlenségi pártól nagyon sokat tanult, kitartást és a közigazgatási kérdés minden stádiumában olyan megvilágosító ismereteket, a miképpen ez a kérdés parlamentünkben meg tárgyalva nem volt s pártunk iránt teljes elismerését fejezte ki. Hogy a vita magas színvonalon mozgott, nem tehát holmi obstrukcionális vita volt az, még a kormánypart tagjai is elismerik, valamint azt is, hogy minden szónok megtette a magáét, egyik egy, másik más oldalról igyekezvén megvilágosítani a dolgot.

Tehát éppen egy más párt vezérének pártunk iránt tett buzditó nyilatkozata is bizonyíték arra, hogy a függetlenségi párt magatartása helyes és dicséretreméltó volt. De van még Apponyinál egy sokkal nagyobb férfiú, Magyarországnak egykori bálványja, a szabadsági eszmének hódolattal környezett ősz vezére, az egész emberiségnek egyik fényoszlopa, a nagy név Kossuth Lajos, (Éljenzés!) ki hazájának, honnan kihonosítottatott, minden mozzanatát legmélyebben érdeklődéssel kísérvén, ugy ezen vitát és a függetlenségi párt szónokainak ez alkalommal tartott beszédeit is, levelében ugy nyilatkozik, hogy bámulatát fejezi ki azon értelmi erő felett, melyet a párt e vitában tanusított. Hódolatomat és köszönetemet nyilvánítom a nagy férfunak e nyilatkozatáért pártunk nevében. Egy Kossuth ítélete min-

denki előtt irányadó. (Éljenzés.) Mi tehát ezen erős küzdelemünkben, azt gondolom, hogy helyes uton jártunk, midőn egy felől a mult országgyűlés egyik pártvezére, de más oldalról Kossuth Lajos is ugy nyilatkozott, a mint előadtam. Büszkén állhatunk hát meg választóink előtt mi, kiknek azon szerencse adatott, hogy a magyar alkotmány védbástyája mellett sikeresen küzdöttünk.

A mint tudják, tisztelt választók, az én csekély személyem is, mint hű tagja a függetlenségi pártnak, ebben a vitában igyekezett megtenni a magáét. A közigazgatási vita alkalmából 3 tüzetesebb beszédet tartottam. — Egy nagyobbát az általános vitánál és kettőt a részletes vitánál. Az első, mely történelmi alapokon nyugszik, a »Debrecezen« is szó szerint közölte, hogy bírálatot adhasson a fellett a választó közönség. Ebben a beszédben, mint a többiben is, ki van fejtve hazánk történelmi alakulásától kezdve az önkormányzati eszmének a multja, mely egykoru a magyar memzettel. Azért röviden utalom az olvasókat erre; nem foglalkozom vele bővebben, csak kérem tudomásul venni, hogy igyekeztem én is ezen vitában csekély tehetségemhez képest megtenni a magam kötelességét. A vármegyék önkormányzata és a választási jogok elvétele után következett volna, a mint mi megmondottuk akkor is és utólag kijelentette a miniszterelnök, a városok és községek hasonló jogainak megnyirbálása. Előbb a legrégibb bástyákat akarták ledönteni s ugyanezt akarták tenni a városokkal és a községekkel is és a centralisatio ridag keretébe beilleszteni. Ezen új törvény javaslat szerint, melyet sikerült meggátolnunk, a városokban is megszünt volna a tisztviselők választása. — Azonban hála istennek, a vármegyék fenyegető veszélyvel együtt sikerült a városokat fenyegetett veszélyt is feltartóztatnunk, — de csak egyelőre. Ugyanis a miniszterelnök kijelentette, hogy az államosítás elvét fenn akarja tartani s az új országgyűlés egyik teendőjévé tenni. Tehát nagy küzdelem vár az önkormányzat híveire a jövő országgyűlésen is. — Mi függetlenségi pártiak azt óhajtuk, hogy a kinevezési rendszer helyett megmaradjon a vármegyék, aztán a városok és községek önkormányzata, mert a választás szabadság s a kinevezés önkény uralom. (Éljenzés) Mert ha egy szabad nemzetet legáznak, első dolog elkönfiscálni annak jogait. — Tudjuk, hogy a Bachsystema alatt első dolog volt a választások eltörlése. Midőn pedig 1861-ben a szabadság napjának első sugára felsütött, első dolog volt, hogy a vármegyékben és városokban a tisztviselők választása visszaállított. — Nem kell ezt hosszasan magyarázgatni, mert a történelem ezer és ezer példát mutat fel erre. Ismét ezen elv felett fogunk harcolni a jövő országgyűlésen. Mi célunkat elértük azzal, — hogy a kérdés elodázott és most abban a helyzetben vagyunk, hogy választóinkat megkérdézzük, hogy helyesli-e az önkormányzati elveket s kívánják-e a kinevezést? (Felkiáltások: Nem kívánjuk!) Én ugy fogom fel a dolgot, hogy az önkormányzatot kívánja a függetlenségi párt. En arra kérem a tisztelt választó polgárokot, hogy vegyék ezt a nagyfontosságú körülményt komolyan fontolóra és azok, a kik a tisztviselők választását fentartani óhajtják, ne adják szavazataikat kormányparti jelöltre, hanem függetlenségi pártira, a kik a jogokat nemcsak megővni, hanem kiszélesíteni is óhajtják s azon nyirbálásoktól megszabadítani, melyet a Tisza kormány életbe léptetett. Ezen principális elv fogja uralni a jövő törvényhozást. En előre is kijelentem, hogyha sikerül az önk nagybecsű bizalmából Debreczen város első kerületének mandátumát újból elnyernem, en a választási és önkormányzati elveknek nemcsak fentartása, de kiterjesztéséért is fogok küzdeni. — De hát kérheti akárki, miért törekszik a kormány, a szabadelvű párt a magyar állam legrégibb bástyáinak, s legrégibb jogainak megnyirbálására? — Miért akarja a tisztviselők választását kinevezéssel helyettesíteni? Ez a kérdés szintén sokszor volt vita tárgya. Röviden megfelelek rá.

En nem tagadom azt, hogy ha a kinevezés pártatlanul, nem pedig választási kortesérdemek jutalmazásúal történik (Ugy van!) én nem tagadom, hogy ahol képzett egyének nagy számmal vannak, ott jó adminisztrációt lehet kinevezettekkel is létesíteni. Azonban azt általános elvűl akarom elismerni ez államban, hogy mi, mint történelmi nemzet ezen történelmi jogról nem mondhatunk le, — s ha lemondanánk, — az enyészett felé közelednénk. (Ugy van!) En ezt csak mint elvet említem, mert nem az ezen intézményben a cél, más a valódi cél a magyar vármegyék és városok hirteleni átalakításában. Nem az

említett elv lebeg a kormánypart férfiai előtt, kik mindenben Bécsnek akarnek tetszeni.

En, ki buvárokodtam valamicskét hazánk történetében, azt találtam, hogy ez a törekvés régi. Ez a törekvés gyakran megújult, mióta abba a szerencsétlen vegyes házasságba keveredtünk Béccsel. (Derülttség) Az egységes osztrák birodalom eszméje örökké kísért. Egyszer Karaffa élén verték le a magyar alkotmányt, másszor Windischgrätz jött be hasonló szándékkal, majd ismét Haynau, később az orosz hadak más alkalommal mézes madzaggal próbáltak csezt éni, mint Mária Terézia idejében. De a cél mindig egy, az, hogy Magyarország az egységes monarchia kebelebe beillesztessék, mint tartomány. Ezen célt érdekében akarják, hogy a mi megyéink is olyan osztrák Kreiská legyenek, mint az ausztriai vagy eseh kerületek. Ha ezen intézményben is egyenlővé lesz téve Magyarország a többi osztrák tartománnyal, akkor jön a boa constrictor, mely benyel bennünket. Látták, hogy erőszakkal nem könnyen megy a dolog. Magyarország sokszor megfeküdte a gyomrukat. De kénytelenek voltak be nem várni ezen veszélyt; kiszabadultunk, mint Jónás a czethalból, az osztrák börtönből. (Éljenzés) Azért tehát ragaszkodott a nemzet ősi törvényeihez, mert ha mi magyar jellegünket elveszítjük, nekünk végünk van. Nekünk még a nemzetiségek közt is sok ellenségünk van ugy, hogy Ausztria nagyon könnyen benyelhet. A közös hadsereg sem egyébb, mint egy amalgalisáló eszköz, mely mindenféle nemzetséget együvé akar olvasztani és az egységes monarchia véderéjének eszközévé tenni, szóval Magyarországot lassacskán behozott intézményekkel osztrák módra alakítani; akkor aztán önként fog menni, a mit megkísértett Mária Terézia, II. József s megkísértettek a Bach-korszakban.

A mint egyik felszólalásomban történelmi alapon kimutattam, semmi új a nap alatt nincsen ezen törekvésekben; régi idő óta ismétlődnek azok. Ilyen először a kvóta, az a 33%, a melylyel járulunk a közötti költségekhez. Volt szerencsém kimutatni, hogy ezt nem 1867-ben találták fel, ezt a híres Kollonics Kardinális fedezte fel, ki a debreczeni templomokat és collegiumot is elakarta venni, ki Magyarországot előbb koldussá, aztán németté, végre (mert egyházi férfiú volt) katholicussá óhajtott tenni és az alkotmányt sarkából kiforgatta. De volt egy nagy szabadsághős, ki a hazát és alkotmányt a veszedelemből kimentette, mint később Kossuth (Éljen). Ez volt II. Rákóczi Ferenc. Debreczen polgárai voltak azok, kik hozzá legjobban ragaszkodtak; ő mentett meg bennünket az egyik beolvasztástól. Kollonics kísérletében már benne volt a kvóta is, az a 33%, melyet már ő is tervezett ez előtt 200 esztendővel. Ezt a törekvést tőle tanulták osztrák mostoha testvéreink, a kik kigyó módjára akarnek átölelni bennünket, de ugy, hogy esontjaink is összeroppanjanak bele. (Derülttség.) De tisztelt hallgatóm! nem kell Kollonicsig visszamenni. Van egy híres és inkább hírhedtet férfiú a mieink között, a kinek megválasztásánál is fekete-sárga zászlóval kocsikáztak Budán; ez a honvédelmi miniszter, Fejérváry Géza br. (Abczug Fejérváry!) Budai választóihoz tartott beszámolójában említi, hogy nincs mit panaszkodnunk magyaroknak, hiszen usznak a bőségben; meg van adva a helyi kormányzat. Erjük be vele. Az udvar, a kamarilla, azzal akarják beéretni, hogy legyen több jogunk, mint a többi apró-cseprő tartományoknak. Hát köszönjük szépen, talán mi mégis 1000 éves nemzet és állam volnánk, melynek világrengető multjára és az emberi civilizatio érdekében tett halhatatlan szolgálataira hivatkozhatunk. Mi nem vagyunk osztrák provincia, nem fogunk lemondani semmiféle fekete-sárga generális kedvéért, ősi jogainkról. Nem elég a helyi administatio nekünk. Mi követeljük azt, hogy önálló nemzetnek tekintessünk, mert szent jogunk van hozzá, követeljük pedig, különösen az V. Ferdinánd által szentesített 48-iki törvények alapján, a magyar önálló nemzeti hadsereget.

Fejérváry szerint ahhoz nekünk nincs semmi közünk, maradjon a hadsereg német és közös, sőt a honvédség is legyen német. Ő csempészte be a fekete sárga zászlót a honvédek közé is. Mikor itt volt Debreczenben felséges urunk, a honvéd lakatanyákra is feltűzettek a fekete-sárga zászlók. A magyar törvény ezen színeket nem ismeri, csak a piros-fehér-zöld színeket. Ez a kérdés többször felmerült. Most is valami törvényt üttek Budán amaz ismeretes zászló-demonstráció felett és a rendőr-bírószág azon képtelen ítéletet hozta, hogy mivel a felséges uralkodó ház színei a

fekete és sárga, azok bárhol feltűzhetők. Ezzel a rendőrbírósg kimutatta, hogy semmit sem ért a dologhoz, mert, a ki valamit ért a heraldikához, tudhatja, hogy a felső uralkodó háza színe nem a fekete-sárga, hanem a piros-fehér. A fekete-sárga a meghaldogult római birodalom színei; ezen jelvény alatt akartak elnyomni mindig bennünket; nem esoda tehát, ha ettől iszonyodik a magyar nemzet. Egy ízben éppen Fejérváry miniszterrel vitáztam erről, midőn az igazság-szerető derék elnök, Péchy Tamás, (Eljenzés) kit ki akarnak turni elnöki székéből, közbevetett és kijelentette, hogy a képviselőház naplója tanuskodnak, s azt kénytelen kimondani, hogy a fekete-sárga színekről a magyar törvény nem sem tud. De hiszen ezen színeknek erős szaksok feltűntetése csak egyik jele a mostani irányzatnak, különösen a katonai körökben. Ott a híres Uselacz historia, de még inkább a Jellasi szobor megkoszorúzása. Arról a szoborról van szó, melyen Jellasi Lóthán ülve vág Magyarországot felé, pedig úgy kivágtuk mi őt innen, hogy Pakozdtól Bécsig szaladt. (Derűltés.) De ez a férfi nem volt hős, mert ha az volna, mint ellenség előtt is kalapot emelnék, hanem udvaronc és futó generalis, ki sohasem nyert csatát; de mivel a magyarok ellen vezette seeregét, szabad volt sirszobrárt megkoszorúzni. Ezek mind szándékos megtámadások és van benne bizonyos logika is. A kamarilla minden időben felüti fejét. Kimondom ezt, mert nem félek tőle s nem várok kitűntetést, mert én egyedül tisztelt polgártársaim kitűntető bizalmát várom; (Szűnni nem akaró eljenzés) tehát mint udvari kegyeket nem hajhász igaz kurucz-magyar, bátran kimondom. Az aulikus szellem igen sok alakban mutatkozik; maga a fényes szónok, Apponyi is felemeltette ezt. A kormány tagjai is észre vették, hogy a nemzet felébredt, hát jönnek látták a miniszterek összesügni és egy irányban nyilatkozni. Feláll Szapáry mint miniszterelnök és a temesvári küldöttség előtt tiltakozik az ellen, hogy aulikus szellem volna Magyarországon; Szilágyi és Fejérváry hasonlóképpen nyilatkoznak. Kapaszkodnak a koronába és a királyi palattal takargatják saját gyarlóságait. Azt mondják, hogy Magyarországnak nem volt soha alkotmányosabb királya, mint most van. Elismerjük és ő benne van bizodalunk, hogy elfogja haritani a kamarilla törekvéseit. (Eljenzés.) V. Ferdinánd is alkotmányos uralkodó volt és mégis mit tett a kamarilla? A királyi parancs ellenére megtámadott bennünket Jellasi. A legjobb király mellett is lehet eszeszővő kormány. Tehát teljes hódolat az alkotmányos királynak, az alkotmány legfőbb örökének, (Eljenzés) de azért az aulikus törekvések ellen, a melyek veszélyeztetnek bennünket, küzdeni fogunk. Ebben a tekintetben is Fejérváry tett egy érdekes nyilatkozatot; tudván ugyanis, hogy a mi pártunk az, mely folyton ellenszögöl az efféle törekvéseknek s bennünket gyanúsítani akarván, egyenesen egy vak kirohanást intézett ellenünk, hogy nekünk még létjogosultságunk sincs, mert 67-ben mindent megkaptunk. Mit akarunk még többet? Ezt mondja ő. Menjünk tovább.

Van a kormánypártnak egy öreg ágyuja. Mikor már nagy a veszedelem, akkor szoktak elütni, hogy bömböljön. — Ez egy kiváló férfi, koszorús költőnk, ki kedves ember, magam is szeretem, — bár politikáját — Isten mentse tőle — nem követem: ez Jókai Mór. Ezt a férfit vette elő igen gyakran a kormánypárt a végső szükségben és Jókai az ő genialis szellemével és tréfaival felvillanyozta a hangulatot. De a közigazgatási vitában nem tudták megszólaltni, mert ő mégis csak magyar ember. Mint pártember szavazott, de fel-szólaltni nem lehetett, mert bántotta őt a régi magyar intézmények megnyirbálása.

Az országgyűlés bezárása előtt pártunk egy tagja felvette, hogy azért kéri a kormány az öt hónapos indennyi megszavazását, hogy az országgyűlést idő előtt feloszlatthassa. Szapáry ezt tagadta, mondván, hogy az szándékában sincs. — A mi aztán mégis lett ennek dacára. Azt is mondta pártvezetőnk, hogy a téli választások alkalmával minden hatalmi presszióval fognak élni, — különösen azon czélból, hogy a függetlenségi pártot bosszúból megtörtjék. Erre felállott Jókai és azt mondta: hogyan akarnók mi megsemmisíteni a függetlenségi pártot, annyira elismerjük annak szükségességét, hogy ha az nem volna, magunk közül kellene kisorsolni — függetlenségi pártot. Tudom, hogy azok, kik a husos fazekakra várnak, bizony savanyu képet mutatnának erre. Fejérváry megtagadta a létjogosultságát pártunknak. Hat én most odaküldöm Jókait Fejérváryhoz hadakozzanak együtt. En részemről inkább bízom a kétféle ellentétes kijelentés között a komáromi magyar embernek, — a született magyarnak, — mint a jősephstadi születésű, magyarul sem jól tudó cseh osztrák katonának a kijelentésében. (Abczug Fejérváry!)

A hátrafelé irányuló politikának egy újabb szomorú jelével találkozunk. Egy férfi, a ki hajlott kora, — öreg korában jótékonyággal akar magának érdemet szerezni, hogy levelezze azt, a mit ifjabb korában vétett hazája ellen. Ismerik őt Debreczenben. Ismerik Debreczen öreg polgárait, mert láthatták, — mikor 1849-ben am gyászos emléktől, de a tulnyomó erővel szemben mégis oly vitézül vívott csata után az orosz fővezér Paskievics kíséretében sétált Debreczen utcáján, mutogatva neki a város nevezetességeit. Ez az u: n: muszka

Zichy: Gróf Zichy Ferenc. Ez a férfi most is él; ilyen embernek más országokban nagyon esendes szerep jutna. Ezen férfit nálunk megválasztották az országgyűlés legfontosabb bizottságának, a delegáció elnökévé. Mekkora politikai súlyosítás! S ebbe a delegációba, menjen be a mi pártunk, hogy a muszka-vezető elnökléte alatt tanácskozzunk? Soha! Megérdemelném, hogy választóim bármelyike követ dobjon rám; ha ezt tenném. — De ezen dolog felemelésénél távol van tőlem minden személyeskedés.

A mit Zichy 1849-ben tett és azon körülmény, hogy ennek dacára a delegáció elnökévé választották: mindaz a nyilvánosság itélőszéke elé tartozik s ez okból jogom és kötelességem volt ezt is fölemlíteni. (Helyeslés.) Továbbá érdekes legújabb jelensége a reakcionárius szellemnek, mely a társadalomba is átcsap, hogy újabbban a miniszterelnök, ki maga is előkelő magnás, mintegy az újjából egész nemzeti kaszinó fel van léptetve. Fialat, kedves emberek, jó lövők, lovaglók, futtatók, jó tánczosok. (Derűltés.) Akadnak ugyan közöttük is szellemes emberek, de már koruknál fogva sem alkalmasok arra, hogy higgyak, komoly törvényhozókká, képviselőkké választásának. A miniszterelnök pedig nem elégszik meg azzal, hogy a főrendiház ugys rendi alapokon nyugszik, hanem be akarja népesíteni magnásokkal a népképviselet ezen törvényhozó testületét is. Mi lesz akkor az egyenlőség, a 48-as idők eme legdicsebb, demokráta elvéből? Egész középkorias gondolkodás vezérli a miniszterelnök urat.

De nem beszélék hosszabban, mert az idő nagyon előre haladt. — Röviden akarom érinteni mégis az országgyűlés legutóbbi időben nem történt és megtörtént dolgait. Sürgették a garantális törvényjavaslatokat, a választási visszaélések orvosálását, hogy ne a többség itéljen a vitás választások felett, — sürgették a szolgálati pragmatikát, hogy az az 50—60 ezer derék, mivel ember ne legyen pária, hanem tudja, mi az ő joga és ne rendelkezék a kormány szabadon ezen emberek elboacsátása és szavazati joga fölött. A szolgálati pragmatika benyújtása meg is ígértetett, de elmaradt. Mindössze csak egy törvényjavaslatot nyújtottak be: a curiai bíráskodásra vonatkozót, ezt is akkor, midőn már titokban elhatározták az országgyűlés feloszlását. —

Tudták, hogy nem lesz belőle semmi. Benyújtották aztán a néptantói fizetésének fel-emeléséről szóló törvényjavaslatot. Ki is tűzték a tárgyalás napját január 13-ikára és 5-én bezárták a képviselőházat. Ez csakugyan komédia! Kijátszása volt ez a képviselőnek, a függetlenségi pártnak, a képviselőház elnökének és a bizottságoknak. Többször intéztünk felszólalást az elnökhöz, a háznyaghoz, de elváltak foglaltva. Igéretet tett ugyan az elnök, de nem volt képes azt beváltani, mert a kérvényi bizottság, mely sok nagyfontosságú ügy felett mond véleményt, az egész utolsó ülészekben csak egyetlen ülést tartott a mult nyártól fogva. — Pedig özönnel érkeztek be a kérvények.

Debreczennek két nagy fontosságú ügye is ott fekszik, egyik a patronatus ügye, másik a kaszáló ügyi kérvény, sok száz polgar által aláírva. Ebben az ügyben, mivel a háznyagot nem találtam, a ház elnökehez fordultam, ki megtegte a magáét. Azonban letelt az egész ülészek, de sem ezen kérvény, sem az ország számos részéből beérkezett panaszok nem intéztettek el, mind átmaradtak a másik országgyűlésre. Ime, ez a kijátszati tendencia szerepelt a kormány magatartásában, mert a bizottságokkal nem ülésezett hónapokon által s a számos beérkezett ügyek elintézetlenül maradtak. Ime, érdekeltséggel voltam a helyi érdekek iránt, iparkodtam azoknak elintézésén, de nem sikerült a kormány azon eljárása miatt, melyet előbb váoltam.

Hat idő előtt szétküldöttek, elosztattak bennünket, számítva arra, hogy zavarba jövünk; sőt a választásokat is valamí villánybítésre, mintegy véletlenül a legfőbb kerületben jan. 28-ára tűzték ki. Egyszerre nyakig estünk a választási mozgalmakba, a tél-víz idő dacára. Számítottak arra, hogy zavaros lesz helyzetünk s a függ. párt hívei gátolva lesznek. Azonban, hála a magyarok isteneknek, hála választóink elv-hű szíveinek, nagyot fognak ott fonn csalódni. Nem rég hogy visszaérkeztem Budapestról, a fővárosból, de meg a lapok közleményeiből is kitérték, azt találtam, hogy oly helyeken is állítottak most függetlenségi jelölteit, hol eddig még függetlenségi jelölt sohasem volt. — A kormánypárt iránti ellenszenv annyira felébredt, hogy annyi függetlenségi jelöltet kértek a párttól, a mennyit nem volt képes a központ küldeni. Hála istennek, a függetlenségi eszmék, ha mindenütt győzelemre nem fognak is jutni, mint jó magvak ki fognak kelni és hatalmas, terebélyes favá növekedni.

Tisztelt választó polgártársak, tisztelt I-50 kerületbeli függetlenségi polgárok! A jelölések ideje elközelgett, önök olyan jó indulatot tanusítottak, hogy immár negyedszer tisztelt meg bizalmukkal. Mely tiszteletemet nyilvánítom önök iránt, hogy csekély személyemet becses bizalmukkal megajándékoznák méltóztattak. Nem tudom mennyire fellettem meg ez bizalomnak, de isten látja leltem, hogy eljárásomban fölött nem ejtettem rajta. Nem vindikálom magamnak semmit, mert emberi gyarlóságaimat jól tudom, de legalább elveimet megtartottam. Tíz éve

érintkeztem önökkel, s a mint ezen idő alatt mindig hű maradtam elveimhez, éppen olyan hű fogok maradni a jövőben is! (Eljenzés.) Hiszen életem már a fordulópontot, a delet, túlhaladta. Mi okom volna hát nekem a férfiú benső meggyőződésből vallott elveket megtagadni, hiszen ősz fejemre ejtenék az által gyalázatot. Ugy pedig senkinek sincs a sirba menni kedve, ha polgártársai megvetését viszi szemfedőül magával!

En elveimet annak idejében, 10 évvel ezelőtt bőven kifejtettem és kiosztottam önök között akkori beszédemet, tehát csak röviden utalok a legfőbb pontokban a mi programunkra. Ezek az önálló külügy-, az önálló nemzeti bank, az önálló hadsereg, melyek nélkül önálló államot sohasem lehet képzelni. — Elvégre el kell érniük minden jogos eszközzel, hogy hazánk az ezredéves ünnep alkalmára valóban magyar állam legyen, mint volt már többször az. Ez pedig csakis a mi elveink megvalósításával történhetik; hiszen azokról elmondják ellenfeleink is, hogy az tiszta program, hogy azok dicső elvek, melyek szíveinkbe vannak írva. Ha tehát oda vannak írva: küzdjünk is azokért! (Eljenzés.)

A mi most már a helyi érdekeket illeti, én tudom, ismerem Debreczen város polgárságának szükségét, bajait s hogy hol lehet azokon segíteni. Általánosságban mondom tehát, hogy mindezekre gondom leszen. Iparkodni fogok különösen a mezai gazdaság terén emelt kísérletek, továbbá egy más nagyon fontos dolog, a kézműipar előmozdításán, mely újabbban — fájdalom — hanyatlásnak indult. Igen, mert nincsen önálló vaterületünk és az osztrák ipar az ő régi tőkéjével megbénítja a hazai ipart. Egész iparágak mennek nálunk tönkre és sok becsületes iparos jut családostól együtt — bár mind szívből magyar — az inség szelére, míg az osztrák gyári ipar, mely silány minőségű, áruinak momentán olcsóságával mindinkább tért foglal, hogy a közönséget állandó vevőjévé tegye. En el fogok követni mindent ezen állapotok javítására.

A tisztelt kormánypárt kitűntetett engem azzal, hogy nekem ellenjelöltet állított. Nincs szerencsém ismerni ellenfeletem. De úgy tudom, hogy tiszteletreméltó derék férfiú, befolyásos debreczeni családból való. Teljes tisztelettel említem nevét. Olvastam a program-beszédét, melyben, a helyi viszonyokról beszélve, kiemeli Debreczen előhaladását, melyet elismerek én is, bár részemről nagyobbak akarám tudni.

Annnyira rózsás színben látja ő a helyi viszonyokat, hogy szerinte alig hiányzik egyéb, mint egy nagy kerületi börtön s ezt ígér választóinak. (Általános derűltés, taps, szűnni nem akaró eljenzés.) Ez is egy jele az időnek, hogy az emberek miképen gondolkoznak a kormánypárt részéről. Választókat akarnak csabítani börtönnel, — Debreczennek, az 1848-iki szabadságharc és 49-iki függetlenség városának egy nagy tömlőcőzt ígérnek! En önöket t. választók nem csábítatom tömlőcőzzel, en Debreczennek nem börtönt, hanem szabadságot akarok! (Szűnni nem akaró eljenzés.)

Ez az országgyűlés, melynek tagjait most fogják megválasztani, lesz a magyar állam ezred-éves fennállását megünneplendő. Ezred éve, hogy Árpád apánk oly bölcsen megalapította ezt az országot és annyi viharok után megfogya bár, de törve nem, el nemzetünk e hazán! Ezt az ünnepet 1895—96-ban fogja megülni a nemzet, tehát a most alakulandó országgyűlés tartama alatt. Tekintsem vissza Debreczen multjára, arra a csodás multra, melyen a Rákóczi és Kossuth (eljenzés) nevek ragyognak. Kérem Debreczen polgárait, ne tagadják meg városuk dicsőségét multját, választásnak képviselőkké oly férfiakat, kik valódi, igaz magyarok és nem osztrák-magyarok! Ama nagy száműzött, kinek nevét most is éltették és éltetni fogjuk mindig, hol egy csoport magyar ember van, most is nagy érdekekkel kezdezősködik kedves Debreczen felől, mely egyhangúlag diszpolgarává választotta őt.

Midőn a szavazási urna elő lépnek, lebegjen lelki szemeik előtt a turini szent aggasztyán tiszteletreméltó alakja és mi újból győzni fogunk! (Eljenzés.) Nem az én csekély személyemért, mert nekem még buknom is dicsőség Debreczenért, hanem elveink diadaláért, a függetlenségi zászlóért, hogyha azt 5 alkalommal egymás után fenyvesen diadalra emelték, az önök lelkesedés és elhűsége tudni fogja azt hatodszer is győzelemre segíteni. (Eljenzés.)

En, mint hű tagja pártunknak, a magam személyét továbbra is szives barátságukba és elveink lobogójának diadalra juttatását ajánlom. (Hosszantartó, szűnni nem akaró eljenzés.)

Kovács József beszéde.

Mélyen tisztelt választók! En nagyon jól tudom, hogy olyan lelekes szónoklat után, mint a milyen Thaly Kálmán tisztelt képviselő-jelölt társam beszéde volt, az én helyzetem igen nehéz. De kérem legelőször is önöket arra, hogy ne az én gyengeségemnek, hanem Thaly Kálmán ur kitűntőségének számítsák azt be, ha az önök lelkesedését az én beszédem le fogja lohasztani. Lelkesültek az eszmékért én is, de olyan kitűntőnek nem vagyok mint ő s nem is leszek soha se mint ő, kinek a természet a szónoklati tehetséget megadta.

Az önök kitűntető bizalma e nemes város II-ik kerületének képviselőjévé jelölve, ez alkalommal is kedves kötelességemnek tar-

tom ezen kitűntetésért köszönetemet nyilvánítani és ígérem, hogy ezt a kitűntetést igyekszem meghálálni, megérdemelni, hogy azon zászlóhoz mindvégig hű fogok maradni, melyhez az önök bizalma hívott. Tudom én, hogy nehéz feladatra vállalkoztam, midőn az önök bizalma előtt meg hajolva elfogadtam a jelöltséget, de azt is tudom, hogy még nagyobb feladat ezt a kitűntetést kiérdemelni és teljesíteni. De tudom, hogy nem leszek magamra hagyatva azon a téren, a hol ezen kitűntetést kiérdemelni kell. Tudom, hogy jövőre is velem leend az önök bizalma és hazám iránt való szeretetem, mely szövetségük fog szolgálni a küzdelem rengetegében. Előtem fognak állani pártunk és hazánk kimagasló alakjai, kik jelenleg is mintegy példánykép gyanánt állanak előtem Thaly Kálmán ur személyében. En tehát, midőn erre a kitűntetésre vállalkoztam, mindenesetre számított az önök bizalma mellett arra is, hogy ilyen vezérő férfiakt találva segítő társaimul, bátor leendek. Ha tehát az önök bizalma és ragaszkodása engem győzelemre segítend, mindenkor azon példát fogom követni, melyet az első kerület képviselőjölője megmutatott, hogy miként kell szeretni és szolgálni magyar embernek hazáját. az ő példáját fogom hiven követni. Azon zászlóhoz tartozom én is, a függetlenségi és 48-as párt zászlájához, melynek ő hive. Ígérem, hogy ezen zászló alatt fogok küzdeni mindvégig s kijelentem, hogy én a függetlenségi és 48-as pártnak vagyok hive és a mint mondom, e párt zászlója alá tartozom. Tán politikai elveimmel tisztában vannak önök is, tén nem is szükséges, hogy a felől bővebben nyilatkozzam önök előtt. Azonban mégis szükséges, hogy önök gondolkozassomról, elveim felől inkább tisztában legyenek. En tisztelem mindenkinek egyéni meggyőződését s ha ez a meggyőződés az én véleményemmel ellenkező, a maga helyén és idejében igyekszem is meggyőzni amazzt véleménye helytelenségéről. Azonban nem tartom helytlen valónak, hogy anna eljárását ki ez idők szerint ellenjelöltem és önöknek ezelőtt képviselőjük volt, bíralgassam. (Felkiáltások: abczug Király Ferenc!) Elégge el van bíralva az ő eljárása, mikor őt követni megtagadták s ezzel kifejezték önök, hogy azt az eljárást nem helyeselték. Tehát ezzel uraim nem foglalkozom.

En az önök elhatározását ebből megértettem és ezért becsületesem és köszönetemet nyilvánítom a függetlenségi és 48-as párt nevében. (Eljenzés) Nem foglalkozom én a személyekkel, hanem az elvekkel.

A függetlenségi párt főelve az, hogy a personalis unio epségben tartása mellett legyen független, önálló a mi hazánk, legyenek ön-állók és függetlenek ennek polgarai is. Ez az én elvem is és én ez elven, mint alapon állva, bíralom el a fenförgő országos kérdéseket. Az államot a polgarok alkotják, azok viselik annak közterheit. Ebből magából az következik, hogy a polgaroknak az állam-ügyek intézésében jogaiknak is kell lenniök, nem pedig attól megfoszthatniok. (Ugy van!) Ennélfogva a közigazgatásra nézve az elvem az, hogy a polgarok jogaiktól ne foszthatassanak meg, hanem inkább részletessenek abban. Felfejtve lett az első kerület tisztelt képviselőjölője által, hogy a kormány mit cselezott a választási jogok elkonfiskálása által; ugyanis a kormány czelba vette a hivatalnokoknak a vármegyékben, nagy részben a városi tisztviselőknél is kinevezését. Gyalja az volt, hogy legyen egy olyan gépezete, mely a mai kormány összes akár jó, akár rossz czelzatait szolgálja. En ezen intézkedést nem helyeslem.

Az Ausztriával való kapcsolat mellett azt igen veszedelmesnek tartom. Tudom, hogy a mostani kandidacionális jog mellett is történeket visszaélések és a választást választásnak nevezni alig lehet. De nincs biztosíték arra, hogy ama kinevezési rendszer mellett ne történhetnének visszaélések. A mi népünk a mivelődés terén folyton előbbre halad és tudjuk, hogy a multban folyton jó tisztviselőket tudott választani, meg tudja azokat választani és becsülni a jövőben is. (Ugy van!) — Nem félek attól, hogy alkalmas tisztviselőket nem fognának választani, de félek attól, hogy a kormány az ország jogait fogná elkonfiskálni. A polgaroknak ugy sem sok joga van. De van jözuk fizetni. Ha azonban egyéb jogukat akarnók fejtegetni, nagyon hamar tisztába volnánk vele. En a közjogokat a polgarok érdekében bővíteni akarom. Annál fogva most is nagyon fájdalmasan veszem azt, hogy történt a mult országgyűlésen egy oly sérelem, hogy éppen az a férfi, ki milliók számára megszerezte a szabadságot, ezen ország polgára lenni megszűnt. Önök tudják, a nélkül, hogy nevét kimondanám, ki az. (Eljen Kossuth Lajos!)

A függetlenség elvéből kifolyólag bíralva el a dolgokat, nagyon természetes, a mint épen az előttem szólott jelölt társam is — óhajtom az ország függetlenségét a hadügy terén — óhajtom, hogy legyen az országnak önálló hadserege és amennyiben az országgyűlésen is fel fejte lett, az nem egy pillanat műve, hogy mi Ausztriával ugy végezhesünk, hogy egy pillanat alatt rendezhető legyen minden. Óhajtom, hogy ezen czél elérésére az előintézkedések minél hamarabb megtéessenek, katonai iskolák állitassanak hazánkban s maga a czél minél előbb megvalósíttassék.

De kívánom azt is, hogy a honvédség a kellő felszereléssel birjon. A véderő rendszerre nézve, mig az önálló hadsereg felállitható volna, vagy a hadsegőtől elkülöníthető lenne, szük-

zönetemet nyilván-
 kitüntetést igyek-
 melni, hogy azon-
 ok maradjon, mely-
 tudom én, hogy
 midőn az önk
 fogadtam a jelölt-
 még nagyobb fel-
 melni és teljesíteni.
 magamra hagyatva
 kitüntetést kérde-
 őre is velem leend
 iránt való szere-
 szolgálni a küzde-
 neknek állani pár-
 munkái, kik jelenleg
 állanak előttem
 ben. Én tehát, mi-
 alkotam, minden-
 ma mellett arra
 kat találva segítő
 a tehát az önk
 nem győzelemre
 dat fogom követni,
 jelöljé meg-
 szeretni és szol-
 ját, az ő példáját
 zászlóhoz tartozom
 8-as párt zászlajá-
 hogy ezen zász-
 végig s kijelentem,
 48-as pártnak va-
 a párt zászlaja
 veimmel tisztán-
 nem is szükséges,
 kozom önk előtt.
 hogy önk gondol-
 tisztán legyen-
 egyéni meggyő-
 dos az én vélemé-
 helyen és idejében
 amazt véleménye
 nem tartom helyén
 ki ez idők szerint el-
 zott képviselőjük
 ok: abczug Király
 válna az ő eljárása,
 ak s ezzel kifejez-
 nem helyeselték.
 alkotom.
 asát ebből megér-
 és köszönetemet
 és 48-as párt ne-
 alkotom én a sze-
 kel.
 fő-lye az, hogy a
 artása mellett legyen
 zánk, legyenek ön-
 k polgárai is. Ez az
 a, mint alapon állva,
 agos kérdéseket. Az
 az azok viselik annak
 az következik, hogy
 nyek intézésében jo-
 em pedig attól meg-
 nioforva a közigaz-
 z, hogy a polgárok
 meg, hanem inkább
 erte lett az első ke-
 le által, hogy a kor-
 szítási jogok eikon-
 rmány ezalra vette
 gyekben, nagy rész-
 kinevezését. Célja
 yan gépezete, mely
 ár jó, akár rossz
 zen intézkedést nem
 sponesalt mellett azt
 om. Tudom, hogy a
 z meg mellett is törté-
 szást választásnak
 nes biztosíték arra,
 zser mellett ne tör-
 A mi népünk a mi-
 re halad és tudjuk,
 z tisztviselőket tudott
 sz választani és be-
 van!) — Nem félek
 viselőket nem fogná-
 tól, hogy a kormány
 onfiscálni. A polgá-
 van. De van józok
 bb jogokat akarnók
 szta volnának vele.
 k érdekében bővíteni
 is nagyon fájdalma-
 tént a mult ország-
 hogy éppen az a
 megszerzte a sza-
 gára lenni megszűnt.
 gy nevé kimonda-
 Lajos!)

ségesnek tartom a véderő azonképpen módo-
 sítását, hogy ne csak tanult emberek, hanem
 iparos és kereskedő ifjak se legyenek oly
 sokáig elvonva foglalatosságuktól az ipar- és
 kereskedelem hátrányára.

Pénzügyeink önállósítását törekvünk egyik
 követelménynek tartom és örömmel konstata-
 lom, hogy e tekintetben ma már nem egyedül
 áll a függetlenségi párt, mert a pénzügyminis-
 ter is jogosultnak ismerte el az országnak a
 vágyát, legalább a jegybankra nézve, azt mond-
 ván, hogy a kívánalom jogosult, de nem való-
 sítatható.

En az elvek szegre akasztásának barátja
 nem vagyok és én igyekezni fogok azon, hogy
 a pénzügyek önállósítását minél előbb elér-
 hessük.

Az ipar- és kereskedelem terén is, a
 melyek gyarapodása meg nem tagadható, de a
 melyre nézve én is úgy vagyok meggyőződve,
 hogy a kézműipar még sok kívánalmat hagy
 fen, azon működni fogok, hogy az ország e te-
 kintetben is előre haladjon.

Ez önálló vámtérület, jó vámszerződések
 által volna elérhető. — E tekintetben arra is
 ügyelnék, hogy legyen a kereskedelmi szerző-
 déseknek szelleme és stílusa is magyar, nem
 olyan, mint a legközelebb tárgyalt kereskedel-
 mi szerződéseké.

A közművelődés széles kérdés, sokat le-
 hetne e felett is beszélni, de csupán jelzem,
 hogy e tekintetben is kívánom, hogy tovább
 fejlesszék a közművelődés ügye s ezáltal
 emeltessek hazánknak értelmisége, boldogsága!

Semminek sem örülök jobban, mintha e
 tekintetben egy porszemmel járulhatnék azon
 protestáns egyetem felállításához (Eljenzés),
 a mely igazán büszkesége volna városunknak.

És itten jutottam a vallási kérdésekhez.
 Kijelentem, hogy a felekezeti autonómiának
 vagyok híve. Megszüntetendők tartom az
 anyakönyvek rendezése által azon surlódáso-
 kat, melyek az országgyűlésen vult tárgyat
 képezték; de meg is kell szünni annak is,
 hogy létezzen egy vallás-felekezet, mely pol-
 gári jogaira nézve egyenjogúsítva van az ál-
 lam többi polgáraival, de vallására nincsen.
 Érttem a zsidó vallást. Zsidó polgártársaink,
 midőn polgári jogaira nézve egyenlők ké-
 tetek az ország többi polgáraival, ugyanazon
 vallást kövezték, melyet követnek ma. Követ-
 kezik tehát, hogy vallásukra nézve is egyen-
 jogúsítsanak. Nem időszzerűen ez a kérdés,
 mert visszának találom e helyzetet, melynek
 pedig orvosoltnia kell. E tekintetben is szí-
 vesen működném közre.

Azt kell mondanom, hogy arra több idő
 kellene, ha magam arra jobban hivatottnak
 érezném, hogy a kormány intézkedéseit miért
 nem tartom helyesnek, vagy van-e olyan dolog,
 a mit helyesnek tartok. — Ez rendkívül nagy
 kérdés, ezuttal ki is térek előle.

De az nagy kérdés, hogy pénzügyeink
 rendezve vannak-e némileg. — Tudják önk
 mindnyájan, hogy mily rendkívüli áldozatok-
 kal járt pénzügyeink rendezése. Tudják, hogy
 mennyire fáj annak fokozva mindennemű
 adóink, hogy legalább papíron a bilanc helyre-
 álltva van. Oly nagy érdemnek nem tartom
 ezt, hogy a kormánynak ezért hozsánnát kiált-
 sak, (Ugy van!) hiszen a legközelebbi napok-
 ban is felbuzgott a panasz a belvizek szabá-
 lyozásáról, hogy mily nagy károkat okoznak
 főképp nagyvárosoknak. Én a szabályozást óhaj-
 tom s óhajtom, hogy a kormány, midőn vala-
 mely intézkedést tesz, ne liczitaljon, mint a
 dohánygyáraknál és a királyi táblánál, hogy
 a városok áldozatokat hozzanak.

Azt hiszem, az idő előhaladott volna mi-
 att felmentenek a további fejtegetés alól. Csak
 egyet mondok még uraim, mint e városnak
 polgára és a ki önk között élve, városi ügyek-
 kel foglalkozom. Legközelebb két választáson
 estünk át, a városi bizottsági tagok és a pres-
 byterek választásán. Mind a két választáson a
 mi pártunk győzött. Magyar ember azzal tartja,
 hogy e kettőt követni kell a 3-iknak. Én is-
 méltelen megköszönöm az önk kitüntetést bi-
 zalmát s magamat továbbra is szives jóindu-
 latukba ajánlom! (Szünni nem akaró eljenzés.)

Dr. Bakonyi Samu beszéde.

Tisztelt választó polgártársak!

Mikor ide állottam Önök elé, hogy szót
 emeljek, hogy megismertessem azon alapelve-
 ket, melyeket programomnak vallok, ide állt-
 va ide emelve engedjek meg, hogy legelsőben
 leboruljak az önk polgári nagysága előtt,
 melyet önk az által manifestáltak, hogy le-
 küzdve minden előítéletet épen engem kegyes-
 kedtek a 3-ik kerületben képviselőjelöltül ki-
 kikiáltani.

Tisztelt választó-polgárok! A 3-ik kerü-
 letben az én t. ellenjelöltem azzal kezdte
 maga beszámoló és egyidejűleg programbe-
 szédét, hogy mint öregbber üdvözölte a II.
 kerületnek általunk is megválasztott volt kép-
 viselőjét s mostani kormányparti képviselője-
 lőltjét.

T. vál. polg. ennek kapcsán engedjék
 meg nekem, hogy én mint fiatalabb üdvözöl-
 jem a II-ik kerületnek Önök által megválasztott
 képviselőjelöltjét, azért mert talán nem feles-
 leges hogy kimutassam a két üdvözlés közti
 különbséget.

Üdvözölte az én t. ellenjelöltem a 2-ik
 kerület képviselő-jelöltjét oly indokokból, a me-
 lyekkel épen ellenkező forrásból fakad az én
 üdvözlésem, s mint idősebb, érdemesebb glo-
 riáljalja amaz üdvözléssel a párt változtatást.

az elv cserélgetést, én pedig az ifjabb kezdő
 meghódolok a kipróbált elvűség előtt.

T. vál. Polgártársak! Programbeszédnek
 ezéjla ilyen kezdő fiatal ember részéről, hogy
 magát megismertesse.

Önk megválasztott kitüntetést bizalmukkal
 elélegképen anélkül, hogy az én hátam mögött,
 már koromnál fogva is politikai mult állhatna.
 Előlegezték nekem bizalmukat a jövőre. Előle-
 gezték másod ízben, mert csak egy hónap-
 ja mult annak, hogy épen a 3-ik választó ke-
 rület egyik felének megválasztott bizalmukból
 mint a városi törvényhatósági bizottság tagja
 elnyerhettem a mandátumot (Eljenzés). A leg-
 első alkalom, mikor ezen megválasztott bizalom-
 ból nyert jogomat gyakorolhattam, oly alkalom
 volt, a mely nekem szomorúságot, az ellentá-
 bornak örömet okozott. Ama legelső városi
 közgyűlésen, a melyen mint pártunk egyik
 erős bástyájának, a 3-ik kerület czepléd-utczai
 részének egyik megbízott képviselője megje-
 lenni szerencsém volt, hirdettetett ki Ö Felső-
 gének az országgyűlést feloszlató és illetőleg
 az új országgyűlést összehívó rendelete. A
 városi közgyűlés, a tanács előterjesztéséhez
 képest ezen legfelsőbb kir. leiratot, nem job-
 hágyi hódolattal, hanem örvendetes tudomásul
 vette. Mélyen tisztelt választó polgártársak!
 Háborgott az én lelkem, mikor ezen e öterjesz-
 tést hallottam, háborgott mikor hang nem
 emelkedett a tanács előterjesztése ellen. Küz-
 dött bennem a kormány eljárása feletti főlhá-
 borodás a kötelező szerénységgel, mely megil-
 totta nekem, hogy a legelső alkalommal oly
 fontos tárgyban szerénytelenül felszóljak, de
 de tiszt. polg. társak, most mikor Önök előtt
 az önk megválasztott bizalmából itt megjelenek,
 hogy programbeszédemet elmondjam, leghe-
 lyesebben azzal kezdek, miképen ha ott
 nem tehettem, itt perthoreskáljam a kormány
 amaz eljárását, mely Ö Felsőge a koronás ki-
 rály palástjába burkolva egykezett a nemzet
 jogait elkobozni, s a parlamentarismus leglé-
 nyegesbb alapelveit kiforgatni igyekezett. Mi-
 vel indokolhatják az országgyűlést feloszlását?
 Azt mondják és különösen az igen tisztelt
 ellenjelöltem azt mondotta, hogy az ellenzék
 és épen a mi pártunk a függetlenségi és 48-as
 párt lehetetlenül tette a törvény alkotást, ezt
 mondta az én ellenjelöltem a kormány által
 megbízott törvényalkotó. Ugyan mivel tette
 lehetetlenné? Hát lehetetlenné tette oly fényes
 fejtegetésekkel, nemzeti jogunk oly alapos, meg-
 győző kifejtésével, a melyet hallhatott a tör-
 vényhozás, olvashatott a nemzet, olvashatott
 Debreczen választóközönsége az I. kerület
 nagynevű képviselőjének ajkairól és tollából,
 Thaly Kálmán ur tollából (Eljenzés). Ilyenek-
 kel tette lehetetlenné a függetlenségi 48-as
 párt a törvény alkotást!

A parlamenti állapotok tarthatatlanságá-
 val indokolják tehát ezt a mi parlamentariz-
 musunk történetében eddig példa nélkül álló
 erőszakos eljárást. T. választók a történelem
 egyes tényeiben, csakugyan isteni gondviselés
 nyilvánul, mely leáldozza a hatalom sophis-
 máit. Nem régen olvashattuk, hogy oly állam-
 ban, a mely a szabadságnak mindig zászló
 hordozója volt, Franciaországban a parlamen-
 tarismus annyira elfajult, hogy képviselők és mi-
 niszter egymással verekedtek, pofozkodtak.
 Kérdem, mikor történt ilyen a magyar parla-
 mentben? Történt igenis egy örökké szomo-
 runak feljegyzett jelenet, az sem bent a tör-
 vényhozó teremben, de a ház folyosóján azon-
 ban nem az ellenzék, hanem épen a kormány
 párt egyik képviselője részéről, ki revolvert
 rántott elő, hogy egy fiatal ember felhábor-
 dasának nyilvánulását revolverrel torolja meg.
 Mindnyájan emlékszünk erre a sajálatos inci-
 densre, mely mint Rohonczy — Schamorzil
 affaire van a véderő vita történetében följe-
 gyezve. Hanem, megengedem, hogy a kormánya
 nézve tarthatatlanná váltak a parlamenti álla-
 potok, tarthatatlanná váltak nemcsak a miatt,
 mert a függetlenségi és 48-as párt elévülhe-
 telen érdemei által megakadályozta a magyar
 nemzet szabadságának, közjogaink
 s legbiztosabb védőbástyájának lerombolását, de
 tarthatatlanná váltak az által, mert látta, hogy
 célját a mai tanácskozási szabályok mellett
 és oly elnök vezetése alatt, mint Péchy Ta-
 más, a maga tökéletességében — el nem ér-
 heti. — Épen azért tapasztaltuk, hogy a hiva-
 talos új évi üdvözlések alkalmával Magyaror-
 szág miniszterelnöke eddig nem tapasztalt
 bátorsággal nyíltan kijelenté, miként a jövő
 törvényhozás programja azzal kezdődik, hogy
 a parlamenti szólásszabadságot korlátozni
 fogja.

A mint t. vál. polg. társak! bocsássanak
 meg ismétlésemért, de oly találó volt az I. ke-
 rület igen tiszt. képviselő-jelöltjének történelmi
 idézte Kollonicsról, hogy annak alkalmazását
 itt nem tagadhatom meg magamtól a mint Kol-
 lonicsot azon cél vezette, hogy Magyaror-
 szágot előbb koldussá, azután nemetté teszi,
 ugy vezeti a mai kormányt is az a cél, hogy
 Magyarországot jogaiban koldussá tegyék, de
 midőn nem sikerült elkobozni legerősebb jo-
 gainkat a mi pártunk magatartása folytán, ezt
 a magatartást a jövőben úgy akarja a kormány
 megakadályozni, hogy egy talán még szentebb
 jogot, a parlamenti szólásszabadságot akarja
 megszorítani s ezt elérve lehetetlenné tenni,
 hogy a függetlenségi párt ismétlje azon küz-
 delmet, a melyet most ez országgyűlés időelőtti
 feloszlására késő ürügy gyanánt felhasználnak.
 Tagadhatatlan, hogy alakilag az országgyűlést
 feloszlalni a parlamenti kormányának joga van,

de tagadhatatlan, az is, hogy az országgyűlés-
 nek a mostani módon történt feloszlását csak
 oly rabulisticaival lehetett indokolni és a tör-
 vény alaki kívánalmait szerint nyelbe ütni,
 mint a minőnek legjelesebb leghatalmasabb
 képviselője e kabinetben éppen a törvények
 helyes értelmezésének egyik legfőbb őre —
 maga szilágyi Dezső igazságügyminiszter ur.

A parlamenti alapintézmények legfőbb elve,
 hogy míg a költségvetés meg nem állapított,
 a megelőző évi zárszámadások meg nem vizs-
 gáltattak, addig az országgyűlést feloszlalni nem
 lehet.

A kormány, ezt tudva, mikor teljesen
 tisztában volt azzal, hogy az országgyűlést fel-
 fogja oszlalni — 5 hónapra szavaztatta meg
 magának az indemnitaty, a költsékezi szabad-
 ságot és midőn sarokba szorítottva, megkérd-
 dettetett ezen intézkedés célja felől, hogy
 talán az országgyűlést akarja feloszlalni, nyílt
 homlokával állott az országgyűlés elé, a nemzet
 színe elé a sajtóban is, hogy meghazudtolja
 ezen aggodalmakat. — És mi történt, felosz-
 latja az országgyűlést, az 1848. IV. és az 1868.
 évi törv. X. czikk rendelkezéseinek alattomos
 kijátszásával. Mert, fájdalom, látjuk, nincs
 könnyebb, mint a kormánynak a törvényt
 kijátszani. Az 1868. évi X. t.-cz. azt mondja,
 hogy ha bármi okból feloszlattatik az ország-
 gyűlés, anélkül, hogy lehetségessé vált volna a
 költségvetés megalkotása, a zárszámadás meg-
 vizsgálása, az új országgyűlést úgy kell össze-
 hívni, hogy e hiányok meg azon évben pótol-
 hatók legyenek. Hogy játszotta ki ezt a kor-
 mány? Daczára a most tapasztalt vehemens
 gyorsaságnak, még sem tette azt a kormány,
 hogy az új országgyűlést úgy hívja össze, hogy
 a már beterjesztett költségvetési javaslatot de-
 cember végére letárgyalhatta volna, hanem
 feloszlatta az országgyűlést január 5-én, hogy
 így formailag megfeleljen a törvény intézkedé-
 seinek, mert úgy reméljük, hogy ezen évben
 1892-ben talán letárgyalható lesz a költségve-
 tes és a mult évi zárszámadások is megvizs-
 gálhatók lesznek. Ki nem lát itt át — mint
 Debreczenben mondják — a szítán, ki nem
 látja itt a rabulismust?

Tiszt. vál. polg.! A kormány reményei
 az új országgyűléssel szemben azok, hogy a
 ház-szabályok szigorításával, a szólásszabadság
 megrendszabályozásával megakadályozhatja a
 legközelebbi vitában lefolyt fényes küzdelmek
 ismétlődését. A mint a kormány megcsalt ben-
 nünket a maga igéreteivel (ismérjük már a
 kormány igéreteit), megvagyok győződve, hogy
 ugy fog csalatkozni reményeiben is. (Adja
 Isten!)

A kormány igéretei közt legelső sorban
 szerepel a választások tisztaságának megóvása
 végett, a pártkülönbség nélkül anyvi éven át
 sürgetett — kuriai bíraskodásról szóló törvény-
 javaslat — Boesánatot kérek, hogyha erős
 kifejezést használok, de nem használhatok
 mást, mert igazat akarok mondani, ezzel a
 kormány bezonyított, hogy mily perfid mó-
 don jár el saját igéreteit betartása körül. Mikor
 már tudnia kellett, hogy ez oly nagy garral
 előterjesztett javaslat letárgyalható nem lesz,
 tárgyalását mégis megkezdette a bizottságban.
 És mikor már azt gondoltuk, hogy a választá-
 sások tisztasága a független bíróság palladiuma
 alá lesz helyezve, elrendeli az országgyűlés
 feloszlását, hogy a régi visszaélések mellett
 a természeti durva erők segítségével vigye ke-
 resztül az új választásokat, hogy 5 esztendőn
 át az ezekből kikerült parlamenttel mozdítsa elő
 célját, ily intézkedésekre támaszkodva vigye
 keresztül tervét.

Tisztelt választók! Az én igen tisztelt
 ellenjelöltem az igazságügyi bizottságnak volt
 érdemes elnöke Azt is méltóztatnak tudni az
 ő nyilatkozatából, hogy ő a kormány reform-
 igéretei iránt micsoda erős bizalmat fejezett ki.
 Hát t. választók ő ezen bizalom forrásához,
 ezen igéreték garantijához nagyon közel áll,
 mert hiszen ezen reformok egyik garantijául
 az ő igen tisztelt személyét tekintheti, mert
 hiszen tudtára adta önöknek, hogy a legfonto-
 sabb érdekeinket gyökeresen érintő — a bün-
 vádi eljárásról szóló törvény megalkotásával
 épen ő bizott meg, hogy ő ezen kiváló fonto-
 ságu törvényjavaslatot már el is készítette.
 Készen volt pedig már az a törvényjavaslat
 mások is, elkészítette azt olyan férfi, mint a
 magyar büntetőtörvénykönyv világhírű megal-
 kozója, a curia tanács-elnöke Csemeghy, vagy
 mint Vlasich egyetemi tanár, a kit épen a mostani
 igazságügyminiszter ur tetszését ezen nagy jo-
 gászok munkája nem nyerte meg s így jutott
 az én érdemes ellenjelöltem abba a szerencsés
 helyzetbe, hogy a komoly reform legerősebb
 biztosítékát saját nagyrabecsült személyében
 lehette fel. Azonban midőn ezt elmondta, meg-
 feledkezett arról, hogy némi általános s voná-
 sokban vázolja, hogy micsoda elvek vezették,
 hogy hű maradt-e megbízójához, az igazságügy-
 miniszterhez Szilágyi Dezsőhöz, a kiről azt
 kellett hinnünk, még mikor ellenzéki vezéri
 állásának földadásával a miniszteri tárczát el-
 nyerte, hogy ő leend a kormány kebelében az
 igazi liberalismus megvalósítója, de a ki a mióta
 miniszter, megfeledkezett céljai felől sahomály-
 ba menekül.

Mert hogy láttunk munkát az igazságügyi
 reform terén, az tagadhatatlan, de láttunk
 rendszertelen kapkodást, nem látjuk még ma
 sem azon vezéreket, a melyek szerint igaz-
 ságügyünk megígért új fényes épületének fel-
 építését szándékolja. És itt engedjék meg, hogy

az én tisztelt ellenjelöltemnek a reformok első
 lépéséről tett nyilatkozatahoz fűzhessek még
 egy megjegyzést. A kir. táblák decentrali-
 satiojáról többször tett nyilatkozatok értem.

Azt akarják Önökkel elhitetni t. választó-
 k, — hogy a kormánypart kegyelméből
 nyerte el Debreczen a kir. táblát, azt mondják,
 hogy a kormánypart támogatása nélkül ez soha
 elérhető nem lett volna. Ezt azonban czafolgatni
 nem kell, mindnyájan tudjuk azt Thaly Kálmán
 ur az I. ker. nagyerdemi képviselőjelöltjének
 kijelentéséből, hogy ez nem így van, sőt a
 kezdeményezés érdeme épen a függetlenségi
 pártot illeti; de hiszen maga-maga czafolja meg
 az én t. ellenjelöltem, mert a kir. táblának
 decentralizációja alkalmával a koronás király
 figyelmé is felkeltetett és épen a III. választó-
 kerület igen t. volt képviselőjének ajkáról
 hallhatták Önök, hogy ő felsége a magyar ki-
 rály Debreczent mellőzni nem akarja. Ugy áll
 tehát a dolog, hogy Debreczen érdekét két ha-
 talmas tényező mozdította elő, az egyik a ma-
 gyar koronás király, a másik a függetlenségi
 párt. Ennek a két hatalmas tényezőnek erős
 akarata nélkül volt kénytelen háttérbe szo-
 rulni a kormány kortes politikája, egy másik
 város kizárólagos favorizálásával szemben — a
 melynek a kortes politika körül bizonyára na-
 gyobb érdemei vannak, mint Debreczennek.

De tiszt. Polgártársak! Azon reactio, a
 mely a polit. állapotokban tagadhatatlanul mu-
 tatkozik, az ugynevezett szabadelvű párt 17 évi
 működése óta, tapasztalható minden reform-
 igéret daczára az igazságszolgáltatás terén is.
 Emlékezzünk az igazságügyi miniszter ur másik
 alkotására is a bírói és ügyészi szervezetről
 szóló törvényre. Ebben Szilágyi Dezső, a nagy
 szabadelvű reform-miniszter igen elkats ki-
 szerleteket tett a bírói függetlenség leható meg-
 szorítására. Hála a magyar jogász-világ egy-
 értelmű actiójának, nem sikerült szándékát úgy
 keresztül vinni, a hogy tervezte, hála az ellenzék
 és különösen a függetlenségi párt részéről ezen
 a téren is kifejtett örökéremű munkásságnak
 sikerült legalább igen tetemesen gyengíteni azon
 reakcionárius törekvéseket, a melyek a bírói
 és ügyészi szervezetről szóló törvényben nyil-
 vánulnak. Ezen törvény eredetileg az igazsá-
 gszolgáltatás hadseregét jobbra valósággal a
 bírói militarismus bilincseibe akarta szorítani,
 példát vévén az ő kollegájától, a kit az imént,
 oly mesterileg jellemzett az I. kerület tisztelt
 képviselő-jelöltje. Igen t. választó-polgárok!
 Szilágyi Dezső Fejérvary generáltól vett lez-
 két, ki katonai fegyelemben nevelkedvén, a
 katonai fegyelmet minden irányban érvényesíteni
 akarja.

T. Polgártársak! Én nekem magamnak
 is szerencsém van ő felsége a legfőbb hadur
 kardbójját viselni, de ez a kitüntetés, a mely
 engemet kötelességemnek a védőkelettség
 lerovasa körül ért, nem tartoztat attól vissza,
 hogy minden katonai fegyelenen túl téve ma-
 gam, midőn az önk mindennél magasabb ki-
 tüntetéséből, mint polgár állok — Önök előtt
 ne fejezzem ki megbotránkozásomat a multak
 mindig ismétlődő tulkapasai felett.

Az I-ő kerület melyen tisztelt képviselő-
 jelöltje rámutat arra a szégyenre, hogy bün-
 tetlenül mint lehet megkoszorozni a magyar
 szabadság egy gyáva ellenszégének Jellasiának
 sírszobrát. Méltóztatnak megengedni, hogy
 gyenge szavammal, de az ellentét megdö-
 bentő erejével érintsek egy oly másik esetet,
 hogy mikor egy derek magyar katoná, egy
 4-ed éves orvosnövendék, nem is említve, csak
 sejtve ama szent nevet, melynek dicső vis-
 lőjét ez a kormány örökké külte ez általa
 megváltott hazából — poharat emelt (Eljen
 Kossuth Lajos!) ezen fiatal embert börtönbe
 vetették, megfosztották önkéntességi jogától,
 sőt tovább mentek, midőn nem állottak meg-
 gyaláznai a kegyelmi jogot, midőn megakadá-
 lyozták felsőbb pressióval, hogy a nemes ta-
 nuló ifjuság, tanuló társai, ő felségéhez, a ke-
 gyelem legfőbb forrásához forduljanak, azért
 az ifjuért, ki nem vétett egyebet, minthogy
 mindnyájunk imádságot tolmácsolta. (Felkiáltá-
 sások: Szégyen, gyalázat!)

Tisztelt választó-polgártársak. Ezen mi-
 litarismus más téren is nyilvánul.

Hallottak önk sokat arról s épen a II-ik
 kerület volt képviselőjének környezetéből, hogy
 ilyen kormány, a melyben oly kitünő minisz-
 terek vannak, a kiket Európa államai irigyle-
 nek tőlünk, — ilyen kormány nem támogatni
 lehetetlen. Ezek közt a II. kerület volt t. kép-
 viselője bizonyára a maga princípálisát Bar-
 ross Gábor ur ő kegyelmességét állította leg-
 első helyre. Tagadhatatlan, érdemei vannak,
 azok előtt én is meghajlok, de egyet eltagadni
 nem lehet, hogy ő abban a szövetségben, a
 melyben követte Szilágyi Dezső Fehérvary bá-
 rót, a harmadik akar lenni, midőn a milita-
 rizmust, a vasfegyelmet ki akarja terjeszteni
 amaz önértetes polgárookra, kik a közlekedés-
 ügynek a miniszter urnál nem kisebb érdemű
 munkásai. — Mindnyájan emlékszünk arra a
 bánásmódra, melyben ezen tisztelt polgártár-
 saink a kereskedelmi miniszter ur hirhedt vas-
 kezének nyomasása alatt csak nem régen is ré-
 szesültek. — Emlékszünk továbbá az ostrák-
 magyar vasut vonalának nem rég lefolyt ál-
 lamosítására. Ezt mint óriási vívmányt tünteti
 fel Baross Gábor ő excellentiája. Hát igaz, ki
 ne örvendene azon, hogy a közlekedési álla-
 latok, a közgazdaság hatalmas eszközei a ma-
 gyar állam kezébe jutván, ma már a vasuti
 hálózat tulnyomó nagy része a magyar állam
 kezelése alatt áll. De e fontos érdek elie-

